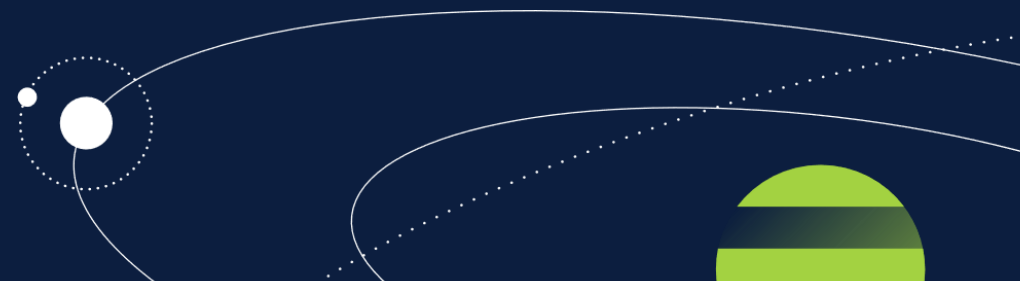

Viešųjų pirkimų savaitinis naujienlaiškis

2023 m. rugpjūčio 21 d. – rugsėjo 3 d.
34-35 metų savaitės

Turinys

1. Savaitės komentaras
2. Teisės aktų pakeitimai
3. Institucijų aktualijos
4. Teismų praktika

Savaitės komentaras

Mielieji,

Prasidėjus rudens sezonui, vėl matome aktyvumą viešųjų pirkimų pasaulyje.

Bene svarbiausia aktualija VPT veikloje, – viešai konsultacijai pateiktas standartinės pirkimo-pardavimo sutarties projektas. Labai tikėtina, kad kitais metais šios sutarties naudojimas taps privalomas, todėl aktyviai kviečiame dalyvauti diskusijose dėl sutarties turinio.

Teismų praktikoje turime labai įdomią Apeliacinio teismo nutartį dėl (i) galimybės susipažinti ne tik su laimėjusiais pasiūlymais / jų dalimi ir (ii) teisinio suinteresuotumo išlaikymu pasiūlymų eilėje užimant trečią ar žemesnę vietą. Apeliacinis teismas keičia vos prieš metus Telia / Ambergrid byloje suformuluotą praktiką identiškoje situacijoje.

Tarp kitų įdomesnių bylų randame tiekėjo bandymą išvengti įtraukimo į „melagių sąrašą“ atsiimant pasiūlymą bei PO nesėkmingą bandymą nutraukti pirkimą apkaltinant save viešųjų pirkimų pažeidimais.

Dr. Karolis Kačerauskas

„Ellex Valiunas“ partneris, Viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos praktikos vadovas

[Kontaktai](#)

TEISĖS AKTŲ PAKEITIMAI

34-35-ąją metų savaitę nebuvo priimta viešųjų pirkimų sričiai reikšmingų teisės aktų.

INSTITUCIJŲ AKTUALIJOS II

- VPT: paskelbė** tipines prekių viešojo pirkimo–pardavimo sutarties sąlygas. Nuo 2023-01-01 VPT turi teisę tvirtinti privalomas tipines sutarties sąlygas, kuriomis turės vadovautis visos perkančiosios organizacijos. Kol kas buvo diskutuojama apie privalomą standartinę statybos rangos darbų sutartį, tačiau dabar pasirodė nauja iniciatyva, – prekių pirkimo-pardavimo sutarties projektas. Perkančiosios organizacijos turės teisę nukrypti nuo tipinės sutarties sąlygų, jeigu tam egzistuoja priežastis. Atitinkamai, VPT kviečia perkančiąsias organizacijas ir tiekėjus iki 2023-09-07 teikti pastabas dėl tipinių prekių viešojo pirkimo–pardavimo sutarties sąlygų.
- VPT: paskelbė** Mažos vertės pirkimų tvarkos **aprašo pakeitimą**. Patikslintos Aprašo nuostatos, be kita ko, suteikia perkančiosioms organizacijoms galimybę atmesti tiekėjo pasiūlymą jeigu yra įtikinamų duomenų, jog tiekėjas yra sudaręs konkurenciją iškraipančius susitarimus, tiekėjas pateko į interesų konflikto situaciją arba jei tiekėjas pirkimo metu ėmėsi neteisėtų veiksmų siekdamas daryti įtaką perkančiosios organizacijos sprendimams, net jeigu atitinkamas pašalinimo pagrindas nėra numatytas konkrečiau pirkimo dokumentuose.
- VPT: teikia** rekomendacijas dėl efektyvios interesų konfliktų prevencijos. Valstybės kontrolė 2023-05-29 paskelbė valstybinio audito ataskaitą, kurioje nurodė kad VPĮ 21 str. nuostatas pirkimo vykdytojai gali suprasti ir interpretuoti skirtingai, dėl ko kyla netinkamo šių nuostatų taikymo rizika ir galimai susiklosto situacijos, kai interesų konfliktų prevencijai skirtus dokumentus pateikia ne visi pirkimo proceso dalyviai. Atsižvelgdama į tai, VPT teikia rekomendacijas ir išaiškinimus pirkimo vykdytojams.

INSTITUCIJŲ AKTUALIJOS II

- 4. VPT: kviečia** teikti pastabas Socialiai atsakingų pirkimų gairių projektui. VPT, bendradarbiaudama su Lietuvos institucijomis ir siekdama padėti pirkimų vykdytojams vykdyti socialiai atsakingus pirkimus, parengė Socialiai atsakingų pirkimų gairių projektą, kurį teikia visuomenei susipažinti bei teikti pastabas ir pasiūlymus. VPT atkreipia dėmesį, kad gairių projektas yra rekomendacinio pobūdžio metodinė priemonė ir privalomų socialiai atsakingų pirkimų kriterijų bei privalomos jų taikymo tvarkos nenustato.

TEISMŲ PRAKTIKA

1. Lietuvos apeliacinis teismas: pirkimo sąlygų teisėtumo vertinimas (UAB „Regula LT“ v Policijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, 2023-08-21)

Atsakovė PO vykdė transporto priemonių nuvežimo, pervežimo, perkėlimo ir saugojimo paslaugų pirkimą. Ieškovė tiekėja pateikė teismui ieškinį, kuriame prašė pripažinti neteisėtomis ir įpareigoti PO pakeisti pirkimo sąlygas. Apeliacinis teismas sprendė skundžiamų Pirkimo sąlygų teisėtumo klausimus.

Pirma, Teismas įvertino Pirkimo sąlygų, pagal kurias bendra tiekėjų pasiūlymo kaina nustatyta kaip kriterijus, kuriuo remiantis tiekėjų pasiūlymai bus atmesti dėl per didelės ir PO nepriimtinos pasiūlymo kainos, teisėtumą. Tiekėja įrodinėjo, kad PO nurodė tikrovės neatitinkančius preliminarius perkamų paslaugų kiekius (realiai jie yra gerokai mažesni), kurie verčia tiekėjus mažinti paslaugų kainą. Teismas konstatavo, kad PO turi teisę nustatyti, užfiksuoti bei pirkimo dokumentuose nurodyti (išviešinti) maksimalią pirkimui skirtų lėšų sumą bei PO maksimaliai priimtina kainą. PO taip pat turi teisę apskaičiuoti viešojo pirkimo sutarties kainą, taikant fiksuoto įkainio kainodarą, kai PO iš anksto nežino tikslaus numatomų pirkti prekių kiekio ir (ar) tikslaus pagal sutartį teiktinų paslaugų kiekio. Šiuo atveju tiekėja PO nurodytų preliminarių ketinamų įsigyti paslaugų kiekių ir maksimalios pirkimui planuojamų skirti lėšų sumos pagrįstumo jokiais objektyviais duomenimis nepaneigė.

T. y. ieškovė nepateikė j bylą objektyvių įrodymų, kurie pagrįstų, jog PO nurodyti preliminarūs paslaugų kiekiai realiai yra gerokai mažesni (pvz., duomenų apie ankstesniais metais PO faktiškai suteiktų paslaugų kiekius ir pan.). Ieškovė taip pat nepateikė įrodymų, pagrindžiančių, kad remiantis preliminariais paslaugų kiekiais ir maksimalia pirkimui planuojamų skirti lėšų suma apskaičiuota tiekėjo galima pasiūlyti kaina yra mažesnė nei tokių ginčo paslaugų kaina, vyraujanti rinkoje, ar lygi (artima) tokių paslaugų teikimo sąnaudoms ir pan., dėl ko tokių paslaugų teikimas tiekėjui būtų nepelningas (ar netgi nuostolingas).

TEISMŲ PRAKTIKA

Antra, Teismas atmetė tiekėjos argumentą, kad Pirkimo sąlygose nustatyti reikalavimai dėl kokybės vadybos sistemos ir (arba) aplinkos apsaugos vadybos sistemos standartų laikymosi yra nesusiję su pirkimo objektu. Teismas pabrėžė kasacinio teismo išaiškinimą, kad nei VPĮ, nei teismų praktikoje ekonominio naudingumo vertinimo kriterijai netapatinami išimtinai su pirkimo objekto vidinėmis charakteristikomis, pakanka, jog šie yra susiję su pirkimo objektu plačiąja prasme. Nagrinėjamu atveju PO nustatė du ekonominio naudingumo vertinimo kriterijus: (i) aplinkos apsaugos vadybos sistemos reikalavimų taikymas pagal standartą LST EN ISO 14001 „Aplinkos vadybos sistemos. Reikalavimai ir naudojimo gairės“ ir (ii) bent vienos tiekėjo transporto priemonės išmetamas teršalų kiekis turi atitikti Euro 6 standartą. Teismas vertino, kad tiekėjo, dalyvaujančio pirkime, vykdoma veikla ir siūlomos paslaugos (transporto sektoriuje) neabejotinai yra susijusios su išmetamų į aplinką teršalų kiekiu, todėl PO nustatyti ekonominio naudingumo vertinimo kriterijai yra susiję su pirkimo objektu (transporto priemonių nuvežimo, pervežimo, perkėlimo ir jų saugojimo paslaugomis) bei padeda siekti aplinkosaugos tikslų viešuosiuose pirkimuose.

Trečia, Teismas vertino Pirkimo sąlygų nuostatas, pagal kurią tiekėjas netenka pasiūlymo galiojimo užtikrinimo, kai laimėjęs pirkimą tiekėjas atsisako sudaryti sutartį. Teismas konstatavo, kad ginčijamos Pirkimo sąlygos neprieštarauja imperatyviosioms teisės normoms ir (ar) viešųjų pirkimų principams, nėra neaiškios ir nesuprantamos, todėl nėra pagrindo jų pripažinti neteisėtomis ir jas panaikinti ar pakeisti. PO Pirkimo sąlygose aiškiai nurodė, kokio pasiūlymo galiojimo užtikrinimo ji reikalauja, reikalaujamo užtikrinimo dydį, atvejus, kada tiekėjas netenka pasiūlymo galiojimo užtikrinimo. Tuo tarpu ieškovė neįrodė, kad ginčijamomis Pirkimo sąlygomis nepagrįstai būtų suvaržytos tiekėjų, galinčių tinkamai įvykdyti viešojo pirkimo sutartį, teisės, ūkio subjektų konkurencija, kad perkančiosios organizacijos veiksmai, nustatant pasiūlymo galiojimo užtikrinimo priemones, galėtų nulemti situacijas, kurios būtų akivaizdžiai nesąžiningos ir neatitinkančios šalių interesų pusiausvyrą.

TEISMŲ PRAKTIKA

Ketvirta, Teismas pasisakė dėl Pirkimo sąlygų, nustatančių standartinius atvykimo pagal iškvietimą į nurodytą vietą nuo užsakymo telefonu gavimo momento terminus. Teismas pažymėjo, kad būtent PO, kuri geriausiai žino savo realius poreikius, paliekama teisė nuspręsti, kokius reikalavimus pirkimo objektui nustatyti pirkimo dokumentuose, nepažeidžiant VPĮ įtvirtintų viešųjų pirkimų principų. Tuo tarpu PO pagrindė reikalavimo atvykti pagal iškvietimą į nurodytą vietą termino nustatymo tikslingumą, būtinumą, pagrįstumą, taip pat sąsają su pirkimo objektu, o ieškovė Pirkimo sąlygose nustatytų terminų tikslingumo, būtinumo ir pagrįstumo nepaneigė jokiais objektyviais duomenimis.

Penkta, Teismas pasisakė dėl Pirkimo sąlygose įtvirtintų transporto priemonių vežimo už pirkimo objekto ribų paslaugų už 1 km įkainių apskaičiavimo taisyklių aiškumo ir pagrįstumo. PO paaiškino, kad pagal veiklos pobūdį PO kartais tenka parsivežti transporto priemones į savo saugojimo vietas iš kito rajono, todėl tokiems ir panašioms atvejams yra nustatomas 1 km įkainis, o apskaičiavimas yra paprastas – nuvažiuoti kilometrai dauginami iš vieno kilometro įkainio.

Teismas vertino, kad ginčijamose Pirkimo sąlygų nuostatose yra aiškiai nurodyta ir apibrėžta tiek pati perkama paslauga, tiek atlyginimo už ją apskaičiavimo tvarka ir principai. Ieškovės nurodomos aplinkybės, kad, pvz., tiekėjui vykdant veiklą ir turint resursus išimtinai Vilniaus miesto teritorijoje, gali būti finansiškai nuostolinga ir ekonomiškai nenaudinga vykti teikti paslaugas į Klaipėdos miestą, turi būti įvertintos kiekvieno protingo, atidaus ir rūpestingo tiekėjo dar apsisprendimo dalyvauti (nedalyvauti) konkrečiame pirkime ir teikti (neteikti) pasiūlymą, teikti jį visose ar keliose pirkimo objekto dalyse stadijoje, jas pasveriant ir apsisprendžiant dėl tikslingumo teikti pasiūlymą pirkime (jo dalyje).

Apeliacinio teismo nutartį skaitykite [čia](#).

TEISMŲ PRAKTIKA

2. Lietuvos apeliacinis teismas: pasiūlymo eilės ginčijimas (UAB „Jungent Lietuva“ v UAB „Grinda“, 2023-08-24)

Atsakovė PO vykdė supaprastintą alyvų, tepalų ir eksploatacinių skysčių pirkimą. Ieškovės UAB „Jungent Lietuva“ pasiūlymas buvo įrašytas ketvirtuoju numeriu pasiūlymų eilėje. Ieškovė prašė PO pateikti jai pirmąją, antrąją ir trečiąją vietas užėmusių tiekėjų pasiūlymus. PO atsisakė tai padaryti nurodydama, kad ji viešojo pirkimo dalyviams privalo pateikti susipažinti tik laimėjusio tiekėjo pasiūlymą.

Ieškovė PO pateikė pretenziją, kuria reikalavo atmesti pirkimo laimėtojo bei antrąją ir trečiąją vietas užėmusių tiekėjų pasiūlymus, kaip neatitinkančius Pirkimo dokumentuose nustatytų reikalavimų. Pasisakydama dėl pirkimo laimėtojo pasiūlymo ieškovė nurodė konkrečius argumentus, kodėl pasiūlymas laikomas neatitinkančiu pirkimo dokumentų reikalavimų. Dėl kitų tiekėjų pasiūlymų ieškovė nurodė numanomus pažeidimus, kurie turėtų analogiškai pasireikšti. PO pretenziją atmetė, todėl ginčas persikėlė į teismą. Siekdama pagrįsti savo teisinį suinteresuotumą bylos baigtimi, ieškovė prašė išreikalauti antrosios ir trečiosios vietos pasiūlymus teisme, tačiau tai padaryti pirmosios instancijos teismas atsisakė.

Tokioje situacijoje kilo labai įdomus teisinio suinteresuotumo bei supažindinimo su kitų tiekėjų pasiūlymais klausimas, kuriame Apeliacinis teismas keičia savo praktiką.

TEISMŲ PRAKTIKA

Pirma, Teismas pasisakė dėl tiekėjo teisės susipažinti su antrosios ir trečiosios vietos laimėtojų pasiūlymais. Šiuo atžvilgiu problema pasireiškia tuo, kad VPĮ 58 str. aiškiai nurodo, kad PO turi supažindinti tik su laimėtojo pasiūlymu. Šiuo pagrindu PO atsisakė pateikti antrosios ir trečiosios vietos laimėtojų pasiūlymus, o pirmosios instancijos teismas atsisakė išreikalauti šiuos pasiūlymus teismo procese. Dėl tokių sprendimų tiekėjas objektyviai negalėjo tinkamai suformuluoti savo ieškinio pagrindo, - jam beliko tik spėlioti pažeidimų egzistavimą ir taip įrodinėti savo teisinio suinteresuotumo bylos baigtimi egzistavimą.

Vertindamas tokią situaciją, Apeliacinis teismas sprendė, kad ieškovė pateikė pakankamai pagrindų leidžiančių manyti, kad antrosios ir trečiosios vietos laimėtojų pasiūlymai yra netinkami (argumentai nebuvo tik abstraktūs, deklaratyvūs). Atsižvelgdamas į tai teismas pripažino, kad pirmosios instancijos teismo atsisakymas išreikalauti pasiūlymus apribojo tiekėjo teisę į veiksmingą teisminę gynybą, todėl pirmosios instancijos teismo sprendimas yra naikintinas. Apeliacinis teismas nurodė, kad ištaisydamas procesinius pažeidimus pirmosios instancijos teismas turėtų išreikalauti ieškovės reikalaujamas antrosios ir trečiosios vietos laimėtojo pasiūlymų dalis bei sudaryti galimybę ieškovei patikslinti ieškinio pagrindą.

Savo motyvacijoje teismas nenurodė, ar pareigą pateikti antrosios ir trečiosios vietos laimėtojų pasiūlymus turėjo ir PO, ar tokia pareiga kyla tik bylą nagrinėjančiam teismui. Mūsų nuomone, tokia pareiga turėtų tekti ir PO, kadangi veiksmingos gynybos principas yra universalus ir turėtų analogiškai galioti ikiteisminėje ginčo stadijoje. Nepaisant to, teismo sprendimas palieka atvirą klausimą, ar tiekėjams turėtų būti sudaryta galimybė susipažinti su pilnos apimties tiekėjų pasiūlymais ar tik „atitinkamomis pasiūlymų dalimis“, dėl kurių (ne)atitikties pirkimo dokumentų reikalavimams spėlioja atitinkamą reikalavimą reiškiantis tiekėjas.

TEISMŲ PRAKTIKA

Antra, Teismas pasisakė ir dėl ieškovės suinteresuotumo ginčyti viešojo pirkimo rezultatus. Teismas atkreipė dėmesį į kasacinio teismo poziciją, kad situacijose, kai viešojo pirkimo konkurse, be laimėtojo, yra ir kitų tiekėjų, tik pirmą vietą užėmusio tiekėjo pasiūlymo vertinimo neteisėtumo pagrindimas iš principo nekvalifikuotinas kaip subjektinių teisių įgyvendinimas, todėl teismo atskirai neginamas.

Nepaisant to, teismas pripažino ieškovės teisinį suinteresuotumą nagrinėjamoje byloje, grįsdamas tuo, kad: (i) tiekėja pagrindė aplinkybę, kad patenkinus ieškinį, būtų panaikintas ne tik PO sprendimas dėl pirkimo laimėtojo, bet ir PO sprendimai įrašyti kitus tiekėjus į pasiūlymų eilę atitinkamai antruoju ir trečiuoju numeriais; (ii) tiekėjos argumentai dėl antrosios ir trečiosios vietos pasiūlymų neatitiktis pirkimo dokumentams nebuvo tik deklaratyvūs ir abstraktūs; (iii) tiekėja siekė susipažinti su antrosios ir trečiosios vietos laimėtojų pasiūlymais teisme.

Apeliacinio teismo nutartį skaitykite [čia](#).

TEISMŲ PRAKTIKA

3. Lietuvos apeliacinis teismas: įtraukimas į Melagingą informaciją pateikusių tiekėjų sąrašą (UAB „Asseco Lietuva“ v Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos, 2023-08-24)

Ieškovė tiekėja pateikė teismui ieškinį, kuriame prašė pripažinti neteisėtu atsakovės PO sprendimą dėl ieškovės įtraukimo į Melagingą informaciją pateikusių tiekėjų sąrašą (toliau – Sąrašas).

Įsiteisėjusiu teismo sprendimu buvo pripažinta, kad ieškovė pateikė melagingą informaciją apie savo kvalifikacijos atitikimą pirkimo sąlygoms. Siekdama suvaldyti situaciją, pasibaigus teismo procesui ieškovė informavo PO, kad jos pasiūlymo galiojimas yra pasibaigęs ir neturėtų būti svarstomas. Nepaisant to, PO nusprendė įtraukti ieškovę į „melagių sąrašą“. Reaguodama į tai ieškovė pateikė PO „apsivalymo“ priemones bei paprašė išbraukti ieškovę iš Sąrašo. Savo prašymą ieškovė be kita ko motyvavo poreikiu įvertinti PO sprendimo proporcingumą. PO atsisakė tenkinti tokį prašymą nurodydama, kad melagingos informacijos pateikimo faktas yra konstatuotas įsiteisėjusiuose teismų sprendimuose. Kilus ginčui teismas paaiškino kelis aspektus.

Pirma, Teismas nurodė, kad ieškovės sprendimas pasitraukti iš pirkimo atsiimant pasiūlymą negali turėti įtakos tiekėjos įtraukimui į Sąrašą. Šiuo atžvilgiu Teismas atkreipė dėmesį, kad siekiant įtraukti tiekėją į „melagių sąrašą“ nėra būtinas PO sprendimas dėl tiekėjos pašalinimo iš pirkimo dėl melagingos informacijos pateikimo, - tam pakanka tik melagingos informacijos pateikimo fakto. Savo ruožtu, melagingos informacijos pateikimo faktas jau buvo konstatuotas įsiteisėjusiu teismo sprendimu.

TEISMŲ PRAKTIKA

Antra, Teismas pabrėžė, kad nei VPĮ, nei kiti įstatymai ar poįstatyminiai teisės aktai nenumato, kad, prieš paskelbdama informaciją apie melagingą informaciją pirkime pateikusį tiekėją, PO turi pareigą ar teisę atlikti kokius nors papildomus veiksmus ar procedūras, be kita ko, įvertinti tiekėjo pateiktos melagingos informacijos pobūdį, padaryto pažeidimo mastą, sunkumą, įtraukimo į Sąrašą proporcingumą padarytam pažeidimui, priemones, kurių tiekėjas ėmėsi, siekdamas pašalinti neigiamus padaryto pažeidimo padarinius ir pan. Teismas pažymėjo, kad PO neturi jokios diskrecijos spręsti neįtraukti melagingą informaciją pateikusį tiekėją į Sąrašą.

Šiuo atžvilgiu teismas taip pat atkreipė dėmesį, kad ieškovės akcentuojamas proporcingumo principas taikytinas sprendžiant tiekėjo pašalinimo iš pirkimo dėl pateiktos melagingos informacijos klausimą, o ne (ne)įrašymo į Sąrašą klausimą.

Apeliacinio teismo nutartį skaitykite [čia](#).

TEISMŲ PRAKTIKA

4. Apeliacinis teismas: pirkimo nutraukimo teisėtumas (UAB „Baumista“ v Lietuvos kariuomenė, 2023-08-24)

Atsakovė PO neskelbiamų derybų būdu vykdė teritorijų paviršių paruošimo darbų (kelmų frezavimo) pirkimą, į kurį pakvietė dalyvauti ieškovę tiekėją. Vėliau ieškovė sužinojo, kad PO, nebaigusi anksčiau pradėtų pirkimo procedūrų, yra priėmusi sprendimą organizuoti naują viešąjį pirkimą dėl to paties pirkimo objekto. Ieškovė kreipėsi į PO prašydama tęsti ir rezultatyviai užbaigti pirkimo procedūras. PO vėliau priėmė sprendimą nutraukti pirkimo procedūras, nes vertindama tiekėjų pasiūlymus PO pastebėjo esminių klaidų savo parengtuose dokumentuose. PO teigimu, ji privalėjo nutraukti pirkimą, kadangi (i) pirkimo dokumentai buvo neaiškūs; ir (ii) pirkimas nepagrįstai nebuvo išskaidytas į dalis.

Pirma, Teismas priminė taisykles, kurios aktualios vertinant pirkimų nutraukimą: (i) nutraukiant pirkimą reikia realiai įrodyti viešųjų pirkimų principų pažeidimo faktą, o ne tik remtis jų pažeidimo prielaida ir padariniais; (ii) teismas turi atsižvelgti į tokio sprendimo ultima ratio pobūdį, objektyvias priežastis, o ne subjektyvų vertinimą bei PO pastangas ir galimybes išsaugoti atitinkamo pirkimo teisinius santykius. Kartu teismas atkreipė dėmesį, kad nutraukimas visais atvejais galimas tik tada, jeigu „*atitinkamos padėties negalima ištaisyti*“. Sprendžiant apie galimybę padėtį ištaisyti, turi būti vertinama, ar yra realių prielaidų teigti, kad nesant pažeidimo pirkime galėjo būti (i) didesnė konkurencija; ar (ii) pirkimo dalyviai būtų pateikę kitokius pasiūlymus.

TEISMŲ PRAKTIKA

Antra, pasisakydamas dėl pirkimo sąlygų aiškumo Teismas nurodė, kad pirkimo nutraukimas įmanomas tik esant esminiam pirkimo sąlygų neaiškumui. Teismas vertino, kad pirmojo pirkimo sąlygos buvo *pakankamai* aiškios nepaisant to, kad antrojo pirkimo TS buvo patikslinta. Darydamas išvadą dėl *pakankamo* pirkimo sąlygų aiškumo, Teismas atkreipė dėmesį, kad ieškovas galėjo įsivertinti pirkimo sąlygų neaiškumus apžiūrėdamas vietovę, kurią reikia sutvarkyti ir tokia galimybe pasinaudojo. Savo ruožtu, kiti pirkimo dalyviai jokių prašymų dėl pirkimo dokumentų neaiškumo nepateikė. Kartu teismas manė, kad nagrinėjamu atveju nėra tenkinamas ir antrasis pirkimo nutraukimo reikalavimas: „*padėties nėra įmanoma ištaisyti*“. Teismo vertinimu, nėra realių pagrindų teigti, kad tikslesnė specifikacija būtų užtikrinusi didesnę konkurenciją ar kitokius tiekėjų pasiūlymus. Teismas sprendė, kad šiuo atžvilgiu tinkamu įrodymu negalima laikyti fakto, kad antrame pirkime sudalyvavo daugiau tiekėjų, o laimėjusio pasiūlymo kaina buvo reikšmingai mažesnė. Teismo vertinimu, mažesnę kainą ir didesnę konkurenciją lėmė ne antrojo pirkimo sąlygų aiškumas, o kiti PO veiksmai, – kvietimai platesniam asmenų ratui, sumažinti reikalavimai paslaugai ir kvalifikacijai.

Trečia, Teismas nesutiko ir su tuo, kad pirkimą reikėjo nutraukti dėl pirkimo objekto neskaidymo į dalis. Šiuo atžvilgiu Teismas pripažino, kad neskaidydama pirkimo į dalis PO pažeidė viešųjų pirkimų principus. Kita vertus, Teismas laikėsi nuostatos, kad ne kiekvienas viešųjų pirkimų principų pažeidimas reikalauja nutraukti pirkimą, o tik toks, kuomet „*atitinkamos padėties nėra įmanoma ištaisyti*“ (t. y. turi būti vertinama ir antroji pirkimo nutraukimo sąlyga). Vertindamas šio teisinio pagrindo egzistavimą teismas sprendė, ar PO turėjo objektyvių duomenų, leidžiančių manyti, kad pirkimo objekto smulkesnis išskaidymas būtų sukūręs didesnę konkurenciją, jame dėl šios priežasties iš tiesų būtų dalyvavę daugiau dalyvių, o tai būtų lėmę kitokių pirkimo pasiūlymų pateikimą. Tokių objektyvių duomenų egzistavimo teismas nenustatė, todėl pripažino pirkimo nutraukimą neteisėtu.

Apeliacinio teismo nutartį skaitykite [čia](#).

TEISMŲ PRAKTIKA

5. Apeliacinis teismas: viešojo pirkimo neskelbiamų derybų būdu vykdymas (UAB „Ekonovus“ v Alytaus regiono atliekų tvarkymo centras ir UAB „Kauno švara“, 2023-08-29)

Aptariama byla yra glaudžiai susijusi su eile ieškovės tiekėjos inicijuotų bylų dėl atsakovės PO įvairiems miestams vykdomų viešųjų pirkimų neskelbiamų derybų būdu dėl pakuočių atliekų surinkimo ir vežimo laikinųjų paslaugų teikimo bei tarp atsakovių sudarytų laikinųjų pirkimų sutarčių pripažinimo negaliojančiomis.

23-25 metų savaitių [naujienlaiškyje](#) (2 byla) jau apžvelgėme Lietuvos apeliacinio teismo 2023-06-08 nutartį, kuria Teismas pripažino, kad PO vykdomas pirkimas neskelbiamų derybų būdu yra neteisėtas. Šiuo atveju tiekėja ginčijo dar vieną PO vykdomą viešąjį pirkimą neskelbiamų derybų būdu ir laikinųjų sutarčių teisėtumą.

Pirma, Teismas pabrėžė, kad Lietuvos apeliacinio teismo 2023-06-08 nutartyje konstatuotos aplinkybės turi prejudicinę reikšmę nagrinėjamai bylai. Tokį vertinimą lėmė aplinkybės, kad (i) abiejų bylų šalimis tokiu pačiu procesiniu statusu dalyvauja tie patys asmenys; (ii) abiejų bylų šalių ginčo objektas – atsakovės PO neskelbiamų derybų būdu vykdytos pirkimų, skirtų įsigyti laikinas pakuočių atliekų surinkimo ir vežimo paslaugas, procedūros, šių procedūrų pagrindu sudarytos laikinosios sutartys; (iii) abejose bylose PO argumentai dėl laikinųjų sutarčių sudarymo skubos ir būtinumo grindžiami iš esmės tomis pačiomis aplinkybėmis bei tuo pačiu teisiniu reguliavimu. Dėl šių aplinkybių Teismas vertino, kad žemesnės instancijos teismas, nagrinėjęs ginčą, turėjo teisę ginčijamą sprendimą grįsti, be kita ko, ir Lietuvos apeliacinio teismo padarytomis išvadomis ir išaiškinimais, pateiktais 2023-06-08 sprendime.

TEISMŲ PRAKTIKA

Antra, Teismas pasisakė dėl ginčijamų pirkimų vykdymo neskelbiamų derybų būdu teisėtumo. PO šiuo atveju įrodinėjo, kad ypatingos skubos sąlyga vykdyti pirkimą neskelbiamų derybų būdu atsirado dėl ieškovės veiksmų, t. y. ieškovė inicijavo teisinius ginčus dėl PO vykdytų atvirų konkursų procedūrų, kas sąlygojo šių procedūrų sustabdymą ir sutarčių su šių konkursų laimėtoja sudarymo atidėjimą, o pritaikius laikinas apsaugos priemones ir sustabdžius laikinųjų sutarčių galiojimą, buvo būtina sudaryti naujas pakuočių atliekų rūšiuojamojo surinkimo ir vežimo paslaugas. Teismas šiuo argumentus atmetė nurodydamas, kad PO, būdama savo srities profesionalė, turėjo įsivertinti, kad jos vykdomos viešojo pirkimo procedūros gali būti skundžiamos, kad jos gali užsitęsti ar pasibaigti nesudarius viešojo pirkimo sutarties. Teismo vertinimu, tarp šalių vykstantys ginčai ir su jais susijusios pasekmės neatitinka pirmosios – ypatingos skubos – sąlygos, kurios pagrindu pirkimas galėtų būti vykdomas neskelbiamų derybų būdu.

Trečia, Teismas vertino, kad PO neįrodė ir antrosios – nenumatytų aplinkybių – sąlygos, leidžiančios pirkimą vykdyti neskelbiamų derybų būdu. Kaip ir 2023-06-08 nutartyje, Teismas konstatavo, kad pasikeitęs teisinis reglamentavimas, nustatęs pareigą pakuočių gamintojų ir importuotojų įsteigtoms organizacijoms sudaryti paslaugų teikimo sutartis su savivaldybėmis, nėra laikytinas nenumatytomis aplinkybėmis. Teismas pažymėjo, kad nei viename teisės akte nebuvo nustatytas terminas iki kada paslaugų teikimo sutartys privalėjo būti sudarytos. Nors Būtinieji reikalavimai įpareigojo pakuočių gamintojų ir importuotojų organizacijas iki 2023-12-31 visa apimti finansuoti pakuočių atliekų rūšiuojamojo surinkimo ir vežimo paslaugas, tačiau ši sąlyga pati savaime nepatvirtina ypatingos skubos perkančiajai organizacijai įsigyti nurodytas paslaugas.

TEISMŲ PRAKTIKA

Ketvirta, Teismas pasisakė dėl PO neteisėtų veiksmų padarinių. Teismas vertino, kad kadangi šiuo atveju Laikinosios sutartys yra pasibaigusios, nėra objektyvios galimybės pritaikyti alternatyvią sankciją – sutarties sutrumpinimą. Atitinkamai Teismas konstatavo, kad yra pagrindas PO skirti kitą sankciją – piniginę baudą.

Apeliacinis teismas konstatavo, kad šiuo atveju nėra pagrindo daryti išvadai, kad paskirtos baudos dydis (10 proc.) neatitinka alternatyviai sankcijai – baudai – nustatytų veiksmingumo, proporcingumo ir atgrasymo reikalavimų. Teismas įvertino, kad (i) PO šiurkščiai pažeidė VPĮ nuostatas, ignoravo kitoje byloje teismo konstatuotus faktus ir išvadas dėl neteisėtai vykdomų pirkimo būdo (neskelbiamų derybų) ir pakartotinai paskelbė analogišką Pirkimą neskelbiamų derybų būdu; (ii) PO Lietuvos apeliacinio teismo 2023-06-08 pagrindu už nepagrįstą pasinaudojimą išimtinio viešųjų pirkimų būdu jau buvo paskirta bauda (7 proc. bendros sutarčių vertės).

Apeliacinio teismo nutartį skaitykite [čia](#).

Viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos praktika

Patikimos rekomendacijos visais viešųjų
pirkimų proceso klausimais.

[Susipažinkite su komanda](#)

Plačiau apie „Ellex Valiunas“ – ellex.legal/lt

